

Sygn. akt II Ca 782/13

POSTANOWIENIE

Dnia 29 stycznia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Wiesława Buczek - Markowska (spr.)

Sędziowie: SO Agnieszka Bednarek - Moraś

SO Marzenna Ernest

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2014 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku S. M. - syndyka masy upadłości A. Ł.

z udziałem M. Ł.

o wpis prawa własności i wpis wzmianki o ogłoszeniu upadłości

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie

z dnia 22 maja 2013 r., sygn. akt Dz. Kw 605/13, KW nr (...)

postanawia:

1. **oddalić apelację;**

2. **ustalić, że koszty postępowania apelacyjnego uczestnicy ponoszą we własnym zakresie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 22 maja 2013 r. Sąd Rejonowy Szczecin-P. i Zachód oddalił wniosek z dnia 29 stycznia 2013 r. o wpis prawa własności i wpis wzmianki o ogłoszeniu upadłości w KW nr (...) i ustalił, że koszty postępowania w kwocie 260 zł ponosi wnioskodawca.

W uzasadnieniu Sąd ten wskazał, iż w dniu 29 stycznia 2013 r. wpłynął wniosek o zmianę wpisu w dziale II w zakresie osoby współwłaściciela w udziale do 1/2 części z wpisanego obecnie M. Ł. na A. Ł. na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 października 2012 r. w sprawie sygn. akt I C 327/12; ujawnienie w dziale III powyższej księgi wieczystej faktu ogłoszenia upadłości A. Ł. obejmującej likwidację jego majątku oraz wyznaczenia syndyka masy upadłości.

Do wniosku dołączono pełnomocnictwo z dnia 24 stycznia 2013 r., odpis prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 2 lutego 2012 r. w sprawie sygn. akt XII GU 91/11; odpis prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 października 2012 r. w sprawie I C 327/12.

W dniu 06 maja 2013 r. sąd w osobie referendarza sądowego oddalił przedmiotowy wniosek i kosztami postępowania w kwocie 160 zł obciążył wnioskodawcę. W dniu 16 maja 2013 r. pełnomocnik wnioskodawcy złożył skargę na orzeczenie referendarza sądowego.

Rozpoznając powyższą skargę Sąd I instancji zważył, iż zgodnie z treścią art. 626⁸ § 1 k.p.c. wpis dokonywany jest jedynie na wniosek i w jego granicach, chyba że przepis szczególny przewiduje dokonanie wpisu z urzędu. Natomiast § 2 tegoż artykułu stanowi, iż rozpoznając wniosek o wpis, sąd bada jedynie treść i formę wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej. Zaś art. 626⁹ k.p.c. stanowi, iż sąd oddala wniosek o wpis, jeżeli brak jest podstaw albo istnieją przeszkody do jego dokonania.

Następnie Sąd ustalił, iż księga wieczysta nr (...) prowadzona jest dla nieruchomości gruntowej, położonej w K., oznaczonej jako działka nr (...) o powierzchni 0,8700 ha. W dziale II własność ujawniona jest na rzecz M. Ł. w udziale do 1/2 części oraz M. Ł., syna A. i A. w udziale do 1/2 części. M. Ł. ujawniony jest w niniejszej księdze wieczystej na podstawie aktu notarialnego zatytułowanego „Oświadczenie o odstąpieniu od umowy oraz umowa przeniesienia” z dnia 9 maja 2012 r., Rep. A nr 1732/2012, sporządzonej przed notariuszem K. M., zawartej pomiędzy J. i J. małżonkami Ł. a M. Ł. (Jak wynika z pełnej treści księgi wieczystej A. Ł. na podstawie umowy sprzedaży z dnia 11 sierpnia 2010 r., Rep. A Nr 3643/2011 sprzedał niniejszy udział na rzecz M. Ł.. Na wniosek z dnia 17 sierpnia 2011 r. dokonano wpisu w dniu 08 listopada 2011 r. Następnie w dniu 10 listopada 2011 r. w oparciu o umowę sprzedaży udział ten nabyli J. i J. małżonkowie Ł. w częściach po 1/4 (Rep. A Nr 5053/2011). Wniosek w tym przedmiocie wpłynął w dniu 14 listopada 2011 r. i dokonano wpisu w dniu 17 listopada 2011 r. W dniu 10 maja 2012 r. wpłynął wniosek o zmianę wpisu w oparciu o umowę z dnia 09 maja 2012 r., który został wykonany przez dokonanie wpisu w dniu 18 lipca 2012 r.).

W dziale III widnieje m.in. ostrzeżenie o toczącej się egzekucji w sprawie KM 2930/12 z udziału należącego do M. Ł.. Wpis nastąpił w dniu 18 października 2012 r. na wniosek z dnia 04 października 2012 r.

Dalej Sąd ustalił, iż wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 października 2012 r. w sprawie sygn. akt I C 327/12 ustalono, iż czynność prawna w postaci umowy sprzedaży udziału do 1/2 części w prawie współwłasności nieruchomości niezabudowanej (działki nr (...), o pow. 0,87 ha, położonej w K.), dla której prowadzona jest przedmiotowa księga wieczysta, zawarta w dniu 11 sierpnia 2011 r. pomiędzy A. Ł. a M. Ł. w formie aktu notarialnego przed notariuszem M. M. A nr (...) jest bezskuteczna w stosunku do masy upadłości pkt I). Uprawomocnił się on z dniem 11 stycznia 2013 r.

Natomiast postanowieniem z dnia 02 lutego 2012 r. (XII GU 91/11) ogłoszono upadłość dłużnika A. Ł. obejmującą likwidację jego majątku. Orzeczenie uprawomocniło się dnia 21 lutego 2012 r.

Sąd I instancji wskazał, iż zgodnie z art. 128 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. z 2012 r. poz. 1112 ze zmianami), czynności prawne odpłatne dokonane przez upadłego w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości z małżonkiem, krewnym lub powinowatym w linii prostej, krewnym lub powinowatym w linii bocznej do drugiego stopnia włącznie albo z przysposobionym lub przysposabiającym są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości.

Art. 134 ust. 1 tej ustawy stanowi, że jeżeli czynność upadłego jest bezskuteczna z mocy prawa lub została uznana za bezskuteczną, to co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło, podlega przekazaniu do masy upadłości, a gdy przekazanie w naturze jest niemożliwe, do masy upadłości powinna być wpłacona równowartość w pieniądzech.

Zacytowany art. 128 ust. 1 przewiduje bezskuteczność z mocy prawa czynności prawnych, które ze względu na szczególnie stosunek upadłego i drugiej strony czynności wywołują podejrzenie, że zostały dokonane w celu pokrzywdzenia wierzycieli.

W judykaturze i w piśmiennictwie wskazuje się, że bezskuteczność czynności upadłego określona w art. 127 -128 p.u.n. powstaje z mocy samego prawa jako skutek ogłoszenia upadłości dłużnika, a więc bez potrzeby ich zaskarżenia. Ewentualny wyrok sądu stwierdzający tę bezskuteczność ma charakter deklaracyjny. Kodeks cywilny nie przewiduje natomiast bezskuteczności czynności prawnych ex lege. Wierzyciel - zgodnie z art. 531 k.c. - może zaskarżyć czynność dłużnika w drodze skargi pauliańskiej, przy czym wyrok uwzględniający powództwo ma charakter konstytutywny. Podkreśla się przy tym, że ochrona masy upadłości przed czynnościami dłużnika na podstawie przepisów Prawa upadłościowego i naprawczego - w przeciwieństwie do uregulowań zawartych w kodeksie cywilnym - nie jest zależna od działania dłużnika w celu pokrzywdzenia wierzycieli (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2007 r., IV CSK 184/07, OSNC 2008, nr 12, poz. 142).

Zgodnie z treścią art. 527 § 1 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Konstrukcja ochrony pauliańskiej oparta jest na instytucji względnej bezskuteczności czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela. W razie uwzględnienia tego żądania przez sąd wierzyciel uzyskuje możliwość dochodzenia zaspokojenia od osoby trzeciej, będącej stroną czynności prawnej uznanej za bezskuteczną wobec skarżącego, z ograniczeniem do przedmiotów majątkowych, które wskutek zaskarżonej czynności wyszły z majątku dłużnika lub do niego nie weszły.

W zaistniałym stanie rzeczy istotne znaczenie ma to, czy zapadły prawomocny wyrok z dnia 17 października 2012 r. stanowi wystarczającą podstawę do uwzględnienia pierwszego z żądań wniosku, a w konsekwencji także żądania w zakresie wpisu w dziale III. Przytoczone orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2009 r., IV CSK 102/09, dotyczy majątku upadłego w postaci ruchomości. Sąd Najwyższy stwierdził, że własność ruchomości, przeniesiona została umowami, które są bezskuteczne w stosunku do masy upadłości. Powoduje to, że umowy te w stosunku do masy upadłości upadłego nie wywarły skutku w postaci przeniesienia własności ruchomości, a zatem że ruchomości te, jako stanowiące składnik majątku upadłego przed jej upadłością, wchodzi w skład masy upadłości. Stosownie do art. 134 ust. 1 p.u.n. pozwana miała więc obowiązek przekazania ich do masy upadłości upadłej Spółki, a gdyby przekazanie w naturze nie było możliwe - do wpłacenia równowartości w pieniądzu. Obowiązki pozwanego odpowiadało roszczenie o wydanie ruchomości lub gdyby przekazanie w naturze nie było możliwe - wpłacenie ich równowartości w pieniądzu, którego dochodzenie na drodze sądowej należało do syndyka masy upadłości upadłej Spółki, działającego na rzecz upadłego, lecz w imieniu własnym. Zdaniem Sądu Najwyższego art. 134 ust. 1 p.u.n. nie normuje w sposób wyczerpujący konsekwencji bezskuteczności czynności prawnych upadłego w stosunku do masy upadłości i nie wyłącza innych roszczeń syndyka masy upadłości, jeżeli roszczenia takie, dotyczące masy upadłości, stosownie do przepisów prawa cywilnego przysługują upadłemu jako właścicielowi rzeczy względem jej posiadacza lub z innego tytułu. Wobec stwierdzenia bezskuteczności w stosunku do masy upadłości czynności prawnej przenoszącej własność rzeczy z upadłego na inną osobę, właścicielem rzeczy - w stosunkach pomiędzy upadłym a tą osobą - pozostaje upadły. Osoba ta nie ma więc tytułu prawnego do korzystania z rzeczy. Od chwili, w której dowiedziała się, że jest posiadaczem samoistnym rzeczy na podstawie bezskutecznej czynności prawnej, co powoduje, że ma ustawowy (art. 134 ust. 1 p.u.n.) obowiązek przekazania rzeczy do masy upadłości - za którą to chwilę należy uznać uprawomocnienie się wyroku stwierdzającego bezskuteczność czynności także gdy jest to bezskuteczność z mocy prawa - jest posiadaczem w złej wierze.

W okolicznościach niniejszej sprawy mamy zaś do czynienia z przedmiotem umowy, którym jest nieruchomości gruntowa. Tym samym powstaje zagadnienie, czy wyrok dołączony do niniejszej sprawy jest podstawą wpisu w zakresie działu II niniejszej księgi wieczystej z uwagi na regulację prawną zawartą w przytoczonych przepisach prawa upadłościowego i naprawczego. Takiego wskazania nie ma w zapisach niniejszej ustawy tj. iż orzeczenie sądu zapadłe w przedmiocie bezskuteczności czynności prawnej stanowi podstawę ponownego wpisu na rzecz podmiotu upadłego w miejsce dotychczasowego właściciela. W przypadku przeniesienia własności rzeczy ruchomej wystarczające jest wydanie tej rzeczy, a w przypadku nieruchomości mamy do czynienia ze szczególną, kwalifikowaną formą przeniesienia jej własności czy współwłasności, chyba, że przepis ustawy wskazuje na określoną inną podstawę

wpisu. Powstaje również kwestia oceny umów, które zostały zawarte po dacie czynności prawnej (uznanej za bezskuteczną) w świetle regulacji zawartej w przepisach ustawy o księgach wieczystych i hipotece, a w szczególności w art. 5 stanowiącym możliwość nabycia prawa własności nieruchomości od osoby nieuprawnionej. Nie bez znaczenia pozostaje i kwestia zajęcia niniejszej nieruchomości (treść działu III niniejszej księgi wieczystej) i regulacja zawarta w treści art. 930 § 1 k.p.c. Czy w tej sytuacji można mówić chociażby o możliwości przekazania tej nieruchomości „w naturze”. Te kwestie w ocenie Sądu Rejonowego czynią przeszkodę do dokonania żądanego wpisu zarówno w dziale II i III niniejszej księgi wieczystej.

W tym stanie rzeczy na podstawie art. . (...) k.p.c. należało orzec jak w sentencji niniejszego postanowienia.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. Jedyne koszty w sprawie to opłata sądowa od wniosku w wysokości 160 zł oraz opłata sądowa od skargi w kwocie 100 zł, które zostały uiszczone przez wnioskodawcę.

Syndyk masy upadłości A. Ł. w upadłości likwidacyjnej, zaskarżył w całości powyższe, zarzucając:

I. naruszenia przepisów prawa materialnego tj. art. 134 ust. 1 w związku z art. 128 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2012 r. poz. 1112 z zm.) poprzez błędną ich interpretację polegającą na przyjęciu, iż przepisy te ustanawiają inne skutki bezskuteczności czynności prawnej z mocy prawa w stosunku do ruchomości, a inne w stosunku do nieruchomości,

II. naruszenia przepisów prawa procesowego mającego istotny wpływ na wynik postępowania tj.:

1) art. 626⁹ k.p.c. poprzez przyjęcie, iż w stanie faktycznym oraz prawnym niniejszej sprawy występują przeszkody do dokonania wpisu,

2) art. 328 § 2 w związku z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez brak zamieszczenia przez Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia wyjaśnienia, dlaczego wskazane przez Sąd zagadnienia stanowią przeszkodę do dokonania wpisu.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zmianę w dziale II księgi wieczystej nr (...) osoby współwłaściciela w udziale do 1/2 części z wpisanego obecnie M. Ł. na A. Ł., wpisanie dziale III księgi wieczystej nr KW (...), iż ogłoszono upadłość A. Ł. obejmującą likwidację jego majątku;

ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Apelujący wskazał, iż z uzasadnienia orzeczenia Sądu I instancji wynika, iż Sąd postawił sobie do rozstrzygnięcia kilka zagadnień (pytań), odpowiedź na które z kolei miała wpływ na wydane orzeczenie. Następnie zaś Sąd ograniczył się jedynie do autorytarnego stwierdzenia, iż te zagadnienia stanowią przeszkodę do dokonania żądanego wpisu. Natomiast Sąd I instancji nie zawarł w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia ani przebiegu swojego wnioskowania, ani argumentacji, dlaczego dane zagadnienie stanowi przeszkodę do dokonania wpisu. Co więcej, z uzasadnienia nie wynika też, czy zapadłe orzeczenie jest pochodną rozstrzygnięcia jednego z postanowionych zagadnień (jeżeli tak to którego), czy też jest pochodną sumy tych zagadnień.

Skarżący wskazał, iż zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c. uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. W doktrynie wskazuje się, iż wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa polega nie tylko na wskazaniu przepisów regulujących sporny stosunek prawny, lecz także wyjaśnieniu, dlaczego w konkretnej sytuacji prawnej mają zastosowanie powołane przepisy i w jaki sposób one wpływają na rozstrzygnięcie sprawy rozpatrywanej przez sąd (wyrok Sądu Najwyższego: z 28 czerwca 2001 r., I PKN 498/00, OSNP 2003, nr 9, poz. 222; z 28 lipca 2004 r., III CK 302/03, LexPolonica nr 1543805; z

27 października 2004 r., III CK 414/03, LexPolonica nr 1627827; z 29 maja 2008 r., II CSK 39/08, LexPolonica nr 2021691, oraz post. SN z 25 lutego 2010 r., V CZ 7/10, LexPolonica nr 2274273, OSNC-ZD 2010, nr D, poz. 104).

Powyższe oznacza, iż strona na podstawie uzasadnienia orzeczenia ma mieć możliwość zapoznania się z przebiegiem wnioskowania sądu oraz zrozumienia motywów wydanego rozstrzygnięcia. Natomiast w zaskarżonym orzeczeniu Sąd I instancji niestety nie dał stronie możliwości prześledzenia jego wnioskowania oraz zrozumienia motywów zapadłego orzeczenia.

Oprócz powyższego apelujący podniósł, iż Sąd I instancji błędnie przyjął, iż zagadnienia wskazane przez Sąd I instancji w uzasadnieniu, stanowią przeszkodę do dokonania wnioskowanego wpisu. Zgodnie z doktryną przez brak podstaw do dokonania wpisu należy rozumieć sytuacje, w których ma miejsce merytoryczna bezzasadność wniosku, a więc zawsze wówczas, gdy nie ma materialnoprawnych przesłanek zmiany stanu prawnego nieruchomości ujawnionego w księdze wieczystej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2007 r., I CSK 230/07, LexPolonica nr 1944803). Natomiast w niniejszej sprawie taka sytuacja nie występuje.

Apelujący wskazał, iż z uzasadnienia zaskarżonego postanowienia wynika, iż Sąd I instancji nie kwestionował stanowiska Sądu Najwyższego zawartego w uzasadnieniu wyroku z dnia 12 sierpnia 2009 r., sygn. akt: IV CSK 102/09. Natomiast Sąd I instancji miał wątpliwości, czy stanowisko to może mieć zastosowanie do rzeczy będącej nieruchomością. Skarżący podniósł, iż stanowisko Sądu Najwyższego ma jak najbardziej zastosowanie do rzeczy będących nieruchomościami. Wynika to z faktu, iż ruchomości jak i nieruchomości są rzeczami w rozumieniu art. 45 k.c. Co więcej, art. 134 ust. 1 p.u.n. nie różnicuje w żaden sposób skutków normy prawnej zawartej w tym przepisie w zależności od tego, czy mamy do czynienia z ruchomością czy też nieruchomością. Dlatego też, w myśl zasady „tam, gdzie ustawa nie rozróżnia, nie naszą jest rzeczą wprowadzać rozróżnienie” (1ege non distinguente nec nostrum est distinguere), należy stwierdzić, iż nie ma żadnych podstaw prawnych do tego, aby przyjąć, iż art. 134 ust. 1 p.u.n. przewiduje inne skutki w stosunku do ruchomości, a inne skutki w stosunku do nieruchomości. Apelujący podniósł, iż „szczególną, kwalifikowaną formą przeniesienia współwłasności”, o której pisze Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, w realiach niniejszej sprawy jest właśnie wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 października 2012 r., sygn. akt I C 327/12, w zestawieniu z postanowieniem Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 2 lutego 2012 r., sygn. akt XII GU 91/11 oraz przepisy art. 134 ust. 1 w zw. z art. 128 ust. 1 p.u.n.

Dlatego też, Sąd I instancji w oparciu o dwa wyżej wymienione prawomocne orzeczenia sądów powszechnych oraz o przepisy art. 134 ust. 1 w zw. z art. 128 ust. 1 p.u.n. ma podstawy do dokonania wnioskowanych wpisów w przedmiotowej księdze wieczystej.

Skarżący wskazał jeszcze, iż umowy zawarte po dacie czynności prawnej uznanej za bezskuteczną dokonane pomiędzy M. Ł. a J. Ł. (1) i J. Ł. (2), tj. umowa sprzedaży z dnia 10 listopada 2011 r. Rep. A nr 5053/2011 oraz oświadczenie o odstąpieniu od umowy oraz umowa przeniesienia z dnia 9 maja 2012 r., Rep. A nr 1732/2012, również nie stanowią przeszkody do dokonania wpisu.

Małżonkowie Ł. od umowy sprzedaży z M. Ł. z dnia 10 listopada 2011 r. odstąpili, co oznacza, iż powrócono do sytuacji prawnej, tak jakby umowy sprzedaży w ogóle nie było (skutek *ex tunc*), czyli do sytuacji, w której M. Ł. stał się uprawnionym z przedmiotowego udziału na mocy umowy z upadłym A. Ł.. A skoro skutek bezskuteczności czynności prawnej na podstawie art. 128 ust. 1 p.u.n. następuje z mocy prawa z dniem ogłoszenia upadłości, to z dniem 2 lutego 2012 r. M. Ł. z mocą wsteczną utracił przymiot właściciela z przedmiotowego udziału.

Co więcej, gdyby na dzień orzekania przez Sąd Okręgowy w Szczecinie w sprawie o sygn. akt: I C 327/12 małżonkowie Ł. byłiby nadal uprawnionymi z przedmiotowego udziału, Sąd Okręgowy w Szczecinie orzekałby wówczas o zapłacie przez M. Ł. na rzecz wnioskodawcy kwoty stanowiącej równowartość przedmiotowego udziału, albowiem wówczas przywrócenie przedmiotowego udziału do masy upadłości w naturze nie byłoby możliwe.

Ponadto, w niniejszej sprawie nie ma zastosowania art. 5 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, albowiem w dniu zawarcia umowy sprzedaży pomiędzy M. Ł. a małżonkami Ł. tj. w dniu 10 listopada 2011 r. M. Ł. był rzeczywistym

współwłaścicielem z udziału do 1/2 części, albowiem umowa sprzedaży pomiędzy nim a A. Ł. była wówczas ważna i skuteczna. Natomiast dopiero od dnia 2 lutego 2012 r. z mocą wsteczną, wobec zaistnienia bezskuteczności umowy sprzedaży pomiędzy upadłym a M. Ł. z mocy prawa, M. Ł. utracił status współwłaściciela z przedmiotowego udziału na rzecz masy upadłości upadłego A. Ł..

Wnioskodawca wskazał także, iż zajęcie przedmiotowego udziału w prawie współwłasności w toku postępowania egzekucyjnego z nieruchomości nie stanowi przeszkody do dokonania wnioskowanego wpisu. Zgodnie z art. 930 § 1 k.p.c. rozporządzenie nieruchomością po jej zajęciu nie ma wpływu na dalsze postępowanie. Nabywca może uczestniczyć w postępowaniu w charakterze dłużnika. W każdym razie czynności egzekucyjne są ważne tak w stosunku do dłużnika, jak i w stosunku do nabywcy. Z przytoczonego przepisu wyraźnie wynika, iż prowadzona przez komornika egzekucja z nieruchomości nie stanowi przeszkody do zbycia (rozporządzenia) nieruchomości. Oznacza to, iż jeżeli do takiego zbycia doszło to wówczas sąd wieczystoksięgowy ma obowiązek wpisu takiej zmiany właściciela. Natomiast kwestia relacji pomiędzy komornikiem a nowym właścicielem jest poza zakresem rozpoznania sądu wieczystoksięgowego.

Apelujący dalej wywodził, iż istnieje możliwość przekazania przedmiotowego udziału w prawie współwłasności nieruchomości do masy upadłości „w naturze” i polega to na dokonaniu odpowiednich zmian wpisów we właściwej księdze wieczystej dotyczących tego udziału w prawie współwłasności. Wynika to z tego, iż udział w prawie współwłasności nieruchomości nie ma postaci fizycznej, która mogła być fizycznie wydana (wręczona, przekazana). Jednakże jest on wpisany w rejestrze prowadzonym przez Państwo Polskie w formie księgi wieczystej. Tak więc, jego „fizyczne wydanie w naturze” polega de facto na zmianie wpisów w tym właśnie rejestrze (księdze wieczystej). Celem regulacji art. 134 ust. 1 p.u.n. jest to, aby składniki majątkowe, które ubyły z masy upadłości lub do niej nie weszły, zostały przywrócone do niej, tak aby masa upadłości nie doznała uszczerbku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy okazała się niezasadna.

W ocenie Sądu Odwoławczego, należało podzielić ustalenia dokonane przez Sąd I instancji oraz treść samego rozstrzygnięcia, jakkolwiek z innym uzasadnieniem tego orzeczenia.

W pierwszej kolejności przypomnieć wypada treść art. 626⁸ § 2 k.p.c., zgodnie z którym rozpoznając wniosek o wpis sąd bada jedynie treść i formę wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej. Przepis ten zakreśla granice kognicji sądu obu instancji – sądu rejonowego przy dokonywaniu wpisu i sądu odwoławczego przy rozpoznawaniu apelacji od wpisu. Powyższe oznacza, że Sąd Okręgowy również obowiązany jest zbadać treść i formę wniosku, dołączonych do niego dokumentów i treść księgi wieczystej. Sąd nie może wyjść poza ten zakres, tym samym niedopuszczalne jest przeprowadzanie jakichkolwiek własnych dowodów i dokonywanie na ich podstawie ustaleń.

Analiza akt niniejszej sprawy wskazuje, iż księga wieczysta nr (...) prowadzona jest dla nieruchomości gruntowej, składającej się z działki nr (...) o powierzchni 0,8700 ha położonej w K., z wpisem prawa własności na rzecz M. Ł. w udziale do 1/2 części oraz M. Ł., syna A. i A. w udziale do 1/2 części.

Zaznaczenia wymaga, że wpis na rzecz uczestnika M. Ł. nastąpił na podstawie aktu notarialnego - oświadczenia o odstąpieniu od umowy oraz umowy przeniesienia z dnia 9 maja 2012 r., Rep. A nr 1732/2012, zawartej pomiędzy J. i J. małżonkami Ł. a M. Ł.. Jednocześnie analiza wpisów dokonanych w dziale II przedmiotowej księgi wieczystej wskazuje, że uprzednio jako współwłaściciel w udziale do 1/2 części ujawniony A. Ł., który na podstawie umowy sprzedaży z dnia 11 sierpnia 2010 r., Rep. A Nr 3643/2011 sprzedał niniejszy udział na rzecz M. Ł. (wpisu dokonano w dniu 08 listopada 2011 r.) Następnie w dniu 10 listopada 2011 r. w oparciu o umowę sprzedaży Rep. A Nr 5053/2011 udział ten nabyli J. i J. małżonkowie Ł. w częściach po 1/4 (wpisu dokonano w dniu 17 listopada 2011 r.) Po czym wpłynął wniosek o zmianę wpisu z powrotem na rzecz M. Ł. w oparciu o cytowaną powyżej umowę z dnia 09 maja 2012 r. - oświadczenie o odstąpieniu od umowy oraz umowy przeniesienia. Ponadto w dziale III przedmiotowej księgi

wieczystej ujawniono m.in. ostrzeżenie o toczącej się egzekucji w sprawie KM 2930/12 z udziału należącego do M. Ł.. Wpis nastąpił w dniu 18 października 2012 r. na wniosek z dnia 04 października 2012 r.

Przystępując do rozpoznania apelacji, Sąd II instancji miał na uwadze, że słusznie stwierdził Sąd Rejonowy, iż podstawowa kwestia, którą musiał ten Sąd rozstrzygnąć, sprowadzała się do oceny, czy przedłożony przez wnioskodawcę dokument w postaci wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 października 2012 r., wydanego w sprawie sygn. akt I C 327/12 – stanowi odpowiednią podstawę do dokonania wpisu prawa współwłasności na rzecz A. Ł.. W wyroku tym Sąd Okręgowy orzekł, iż czynność prawna w postaci umowy sprzedaży udziału do 1/2 części w prawie współwłasności nieruchomości niezabudowanej (działki nr (...), o pow. 0,87 ha, położonej w K.), dla której prowadzona jest przedmiotowa księga wieczysta, zawarta w dniu 11 sierpnia 2011 r. pomiędzy A. Ł. a M. Ł. w formie aktu notarialnego przed notariuszem M. M. A nr (...) jest bezskuteczna w stosunku do masy upadłości. Wyrok ten uprawomocnił się on z dniem 11 stycznia 2013 r.

Podstawę do żądanej zmiany wpisu w zakresie prawa współwłasności miało zatem stanowić orzeczenie sądowe wydane w przedmiocie uznania czynności prawnej – umowy sprzedaży za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości. W kwestii, czy takie orzeczenie sądu może stanowić podstawę do ujawnienia stanu prawnego, jaki istniał przed zawarciem tej umowy, wypowiedział się już Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 grudnia 2012r. (sygn. akt V CSK 39/12). W tym orzeczeniu stwierdził, iż Sąd w procesie o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną w stosunku do masy upadłości nie wypowiada się co do skutków bezskuteczności w zakresie stanu prawnego nieruchomości; prawomocny wyrok nie stanowi dla sądu wieczystoksięgowego wystarczającej podstawy wpisu stanu prawnego nieruchomości, jaki istniał przez zawarciem umowy. Szerzej to zagadnienie zostało przez Sąd Najwyższy omówione w uzasadnieniu do wyroku z dnia 6 września 2013r., wydanego w sprawie V CSK 454/12, gdzie Sąd ten stwierdził, iż to właśnie brak upadku skutku rzeczowego między stronami umowy uznanej za bezskuteczną powoduje, że przewidziany w art. 134 p.u.n. powrót do masy upadłości nie oznacza i oznaczać nie może powstania po stronie syndyka roszczenia o zobowiązanie nabywcy do złożenia oświadczenia woli o zwrotnym przeniesieniu własności. Przekazanie do masy upadłości oznacza tu więc powinność nabywcy zwrotu w naturze, a w razie sporu, powstanie po stronie syndyka roszczenia procesowego o wydanie tych rzeczy i praw, które z masy ubyły.

Sąd wieczystoksięgowy bada załączone dokumenty pod kątem tego, czy mogą stanowić podstawę żadanego wpisu oraz pod względem skuteczności materialnoprawnej udokumentowanych czynności prawnych. Podkreślić należy, iż kognicja sądu wieczystoksięgowego jest ograniczona wyłącznie do badania treści i formy wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treści księgi wieczystej.

Jeżeli sąd ten uzna, że załączony do wniosku dokument nie stanowi odpowiedniej podstawy do wpisu, winien – zgodnie z regulacją zawartą w art. 626⁹ kpc – wniosek o wpis oddalić. W niniejszej sprawie Sąd I instancji słusznie uznał, że wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 października 2012 r., wydanego w sprawie sygn. akt I C 327/12 takiej odpowiedniej podstawy nie stanowi i wniosek oddalił. Jednocześnie – w ocenie Sądu II instancji - słusznie zauważył skarżący, iż Sąd Rejonowy przedstawił w uzasadnieniu do wydanego orzeczenia szereg swoich wątpliwości co do tego, czy przedłożony dokument stanowi właściwą podstawę do wpisu, natomiast nie wypowiedział się w sposób kategoryczny, w czym upatruje przeszkody do wpisu, a zatem w tym zakresie nie dał stronie możliwości prześledzenia jego wnioskowania oraz zrozumienia motywów zapadłego orzeczenia. Jednakże – zdaniem Sądu Okręgowego - to uchybienie Sądu I instancji nie uniemożliwiło kontroli instancyjnej zaskarżonego postanowienia. Sąd Odwoławczy jest także sądem meritii, ma zatem uprawnienie do przedstawienia własnych motywów rozstrzygnięcia.

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 17 października 2012 r. (sygn. akt I C 327/12) nie stanowi dla sądu wieczystoksięgowego odpowiedniej podstawy wpisu stanu prawnego nieruchomości, jaki istniał przez zawarciem umowy, t.j. powrotnego wpisu prawa współwłasności na rzecz A. Ł.. Ta okoliczność stanowiła przeszkodę do jego dokonania w rozumieniu art. 626⁹ kpc. Wyrok taki nie wywiera bowiem skutku rzeczowego erga omnes i nie powoduje ani powrotnego przeniesienia prawa własności, ani też nie rodzi zobowiązania do złożenia oświadczenia o przeniesieniu tego prawa. Jednocześnie, ponieważ nie był możliwy żądany wpis w zakresie prawa własności, nie można było także ujawnić ostrzeżenia o

ogłoszeniu upadłości dłużnika A. Ł., obejmującą likwidację jego majątku. W przedmiotowej księdze wieczystej w dalszym ciągu widnieje bowiem wpis prawa własności dokonany na rzecz uczestnika M. Ł., którego osoby nie dotyczy treść postanowienia Sądu Rejonowego Szczecin - Centrum w Szczecinie z dnia 2 lutego 2012 r. w sprawie sygn. akt XII GU 91/11 o ogłoszeniu upadłości.

Mając na względzie powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji postanowienia.

O kosztach postępowania orzeczono na podst. art. 520 § 1 k.p.c., uznając, że w postępowaniu wieczystoksięgowym brak jest podstaw do odstąpienia od reguły zawartej w tym przepisie. Z istoty postępowania wieczystoksięgowego wynika bowiem, że nie występuje w nim kolizja interesów uczestników postępowania. Jest to bowiem postępowanie rejestrowe, nie ma w nim możliwości rozstrzygnięcia sporów o własność czy prowadzenia jakiegokolwiek postępowania rozpoznawczego, jak to ma miejsce w innych postępowaniach niespornych (tak samo Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27.07.2010 r., II CZ 54/10, opubl. OSNC-ZD 2011/2/33).